DİRİLİŞ YOLCULUĞU: HAC

Kutsal topraklara yolculuk başladı. Hz. İbrahim'in İlahi davetine kulak veren milyonlarca Müslüman, kafileler halinde mukaddes beldelerin yolunu tuttu. Aylar öncesinden başlayan tatlı telaş yerini heyecana bıraktı. Yakınlarıyla vedalaşan, sevdiklerini Allah'a emanet eden hacı adayları yeryüzünün göbeğine, dünyanın ilk mabedi Mescid-i Haram'a doğru zorlu bir seyahate çıktı. Dikişsiz, modelsiz kefeni andıran beyaz ihramlar giyildi. Baş açık, yalınayak telbiyelerle 'yeniden doğuş'un ilk adımları atıldı. Bundan sonra hacı adayı Arafat'ta 'mahşerin provasına' çıkacak. Şehirlerin anası Mekke'de Hz. İbrahim, Hz. Hacer, Hz. İsmail ve Hz. Muhammed'in kokusunun peşine düşecek. Arafat'ta marifete, Müzdelife'de suura erecek. Mina'da, içindeki ve dışındaki şeytanlarla mücadele için atış talimi yapacak. Kurban kesip Hz. İbrahim ve İsmail'in teslimiyetini örnek alacak. Dilleri, renkleri ve kültürleri farklı milyonlarca inananın birlikte hareket ettiği hac, Allah katında siyahın beyazdan, Arab'ın Acem'den, Türk'ün Kürt'ten üstünlüğü olmadığını gösteren yegâne ibadettir. İbadet aşkıyla kutlu beldeye çıkılan bu yolculuk, kişiye manevi hayatını yeniden gözden geçirme fırsatı verir. Peygamberler rehberliğiyle aydınlanan iklimi yaşama, İslam tarihini yeniden okuma, kendini bulma imkânı sunar. Hac, inananlar için kemal noktadır. Hz. Peygamber'in ilk ve tek haccının 23 yıllık nübüvvet sürecinin sonuna denk gelmesi dinin tamamlandığına işarettir. Haccını hakkıyla yerine getiren kişinin yeri, Allah Rasulü'nün ifadesiyle 'cennet'tir. Allah'ın beytinden kendi evine dönen hacı artık başka biridir. Harem'de rollerini üstlendiği peygamberlerin kişiliğine bürünmüştür. Hac, günahlarına tövbe eden, hatalarını gözden geçiren, hayatının muhasebesini yapan ve ömründe tertemiz bir sayfa açan hacı için yeni bir başlangıçtır…

Hazırlayan: Emine Esra Uçar
İnfografik: Abdülkerim Keskin, Yunus Emre Hatunoğlu

İHRAM ELBİSELERİ

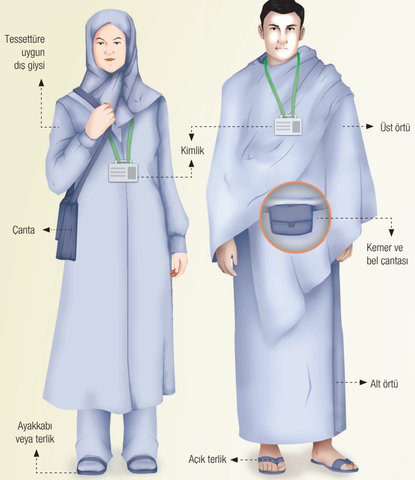

Hacı adayının en büyük sınavı sabır

- Tanıdıklarınızla helalleşin.
- Ardınızda dargın, küskün kimse kalmasın.
- Hac kimlik kartınızı yanınızdan ayırmayın.
- Karışma ihtimaline karşı valizlere işaret koyun.
- İlaçlarınızı yedekleriyle bulundurun.
- Ortopedik terlik veya ayakkabı kullanın.
- Hırka gibi kalın bir giysi almayı unutmayın.
- Mescitte seccade kullanın.
- Elinizi sık sık sabunla yıkayın.
- Abdestinizi mümkün olduğunca otelinizde alın.
- Abdestten sonra ayaklarınızı mutlaka kurulayın.
- Her gün dus almaya gayret edin.
- Mermerde kaymayacak kalın tabanlı corap seçin.
- Bol bol su (zemzem) tüketin.
- Üzerinizde az miktar para taşıyın.
- 'Kaybolacağım' korkusuna kapılmayın.
- Vaktı alışverişle değil, manevî havayı teneffüsle geçirin.
- Hediye olarak hurma ve zemzeme ağırlık verin.
- Ve sabır… Herkese ve her duruma karşı sabırlı olun.

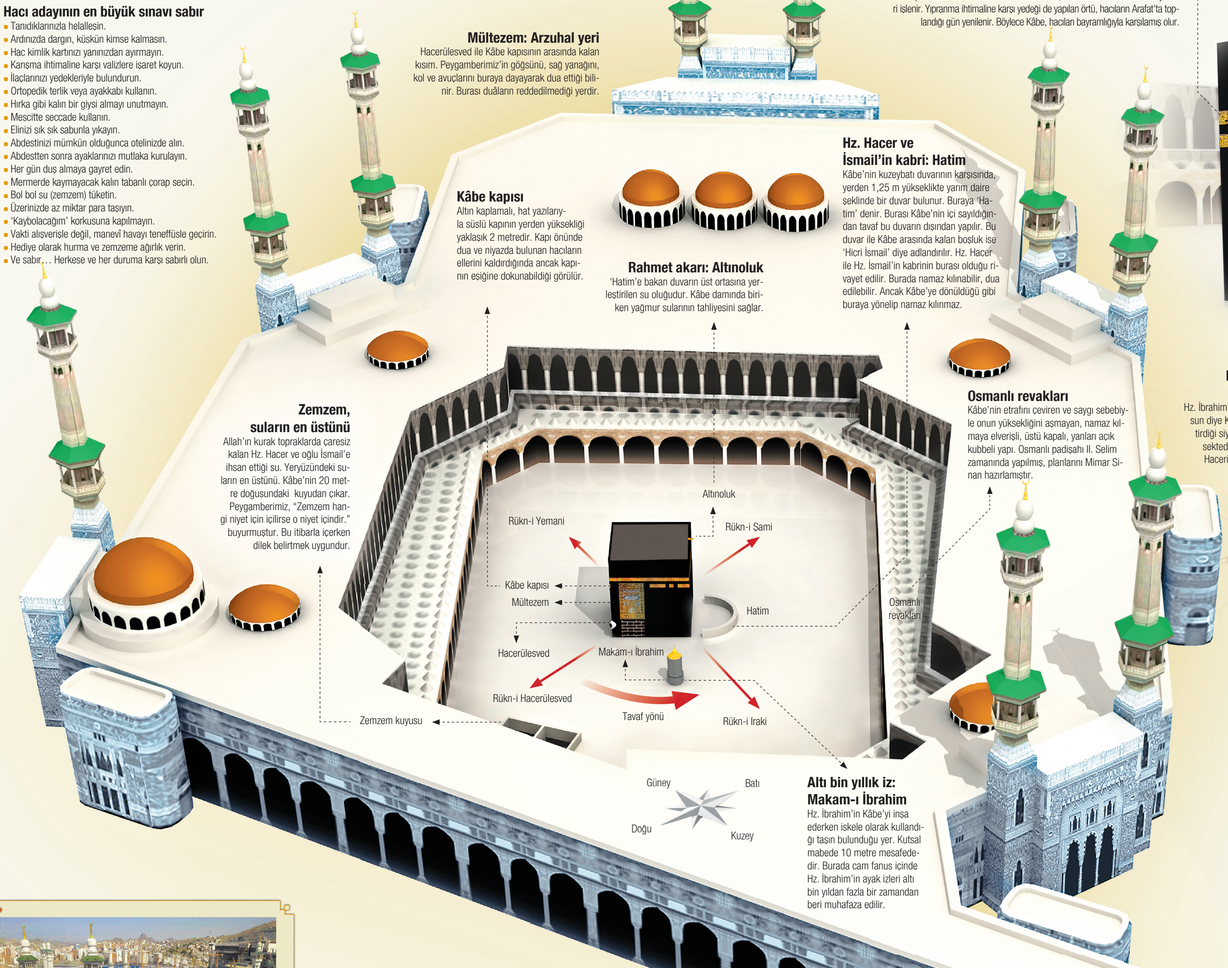

Mültezem: Arzuhal yeri

Hacerülesved ile Kâbe kapısının arasında kalan kısım. Peygamberimiz'in göğsünü, sağ yanağını, kol ve avuçlarını buraya dayayarak dua ettiği bilinir. Burası duaların reddedilmediği yerdir.

Kâbe kapısı

Altın kaplamalı, hat yazılarıyla süslü kapının yerden yüksekliği yaklaşık 2 metredir. Kapı önünde dua ve niyazda bulunan hacıların ellerini kaldırdığında ancak kapının eşiğine dokunabildiği görülür.

Rahmet akarı: Altınoluk

'Hatim'e bakan duvarın üst ortasına yerleştirilen su oluğudur. Kâbe damında biriken yağmur sularının tahliyesini sağlar.

Hz. Hacer ve İsmail'in kabri: Hatim

Kâbe'nin kuzeybatı duvarının karşısında, yerden 1,25 m yüksekliktе yarım daire şeklinde bir duvar bulunur. Burayа 'Hatim' denir. Burası Kâbe'nin içi sayıldığından tavaf bu duvarın dışından yapılır. Bu duvar ile Kâbe arasında kalan boşluk ise 'Hicri İsmail' diye adlandırılır. Hz. Hacer ile Hz. İsmail'in kabrinin burası olduğu rivayet edilir. Burada namaz kılınabilir, dua edilebilir. Ancak Kâbe'ye dönüldüğü gibi buraya yönelip namaz kılınmaz.

Zemzem, suların en üstünü

Allah'ın kurak topraklarda çaresiz kalan Hz. Hacer ve oğlu İsmail'e ihsan ettiği su. Yeryüzündeki suların en üstünü. Kâbe'nin 20 metre doğusundaki kuyudan çıkar. Peygamberimiz, "Zemzem hangi niyet için içilirse o niyet içindir." buyurmuştur. Bu itibarla içerken dilek belirtmek uygundur.

Osmanlı revakları

Kâbe'nin etrafını çeviren ve saygı sebebiyle onun yüksekliğini aşmayan, namaz kılmaya elverişli, üstü kapalı, yanları açık kubbeli yapı. Osmanlı padişahı II. Selim zamanında yapılmış, planlarını Mimar Sinan hazırlamıştır.

Altı bin yıllık iz: Makam-ı İbrahim

Hz. İbrahim'in Kâbe'yi inşa ederken iskele olarak kullandığı taşın bulunduğu yer. Kutsal mabede 10 metre mesafededir. Burada cam fanus içinde Hz. İbrahim'in ayak izleri altı bin yıldan fazla bir zamandan beri muhafaza edilir.

MEDENİYETİN BEŞİĞİ

Medine-i Münevvere… Aydınlık şehir. Mekke'de hac ibadetini yerine getiren hacıların ikinci durağı. Burası İslam nurunun yeryüzüne yayıldığı Peygamber şehridir. Her karışı, İslam'ın aydınlığını insanlığa ulaştıran Allah Resûlü'nün ve sahabenin hatıralarıyla doludur. İslam'ın güzelliğini insanlara ulaştırabilmek için Peygamber Efendimiz buraya hicret etmiş, İslâm devleti burada kurulmuş, vahyin mesajı insanlığa buradan ulaşmıştır. Rasulullah İslâm'ı tebliğ görevini tamamladıktan sonra burada vefat etmiş ve buraya defnedilmiştir. Böylece Medine, Allah'ın en sevgili kulu ve insanlığın gelmiş geçmiş en büyük önderini bağrında taşıma şerefine nail olmuştur. Mescid-i Nebi, Peygamberimiz'in hicretin ardından ilk iş olarak inşa ettiği camidir. Mescid-i Haram ve Mescid-i Aksa'dan sonra yeryüzündeki mabetlerin en faziletlisidir. Hz. Peygamber'in medfun olduğu alan yeşil kubbe ile örtülmüştür. Peygamberimiz'in birazgerisinde Hz. Ebu Bekir, onun da ardında Hz. Ömer yatmaktadır. Efendimiz'in hem evi, okulu hem de karargâhı olan bu mescide 'Selam kapısı'ndan, sağ ayakla girmek edaptendir. Hacılar vakitlerini mescitte ibadetle geçirerek 40 vakit namazı burada kıldıktan sonra sehirden ayrılır. Peygamber Mescidi, günümüzde 100 bin metrekarelik bir alana yayılmıştır. Aynı anda 600 binden fazla Müslüman namaz kılabilmektedir. İkisi Osmanlı'dan kalma on minaresi bulunur. Arap yanmadasında en lezzetli hurmalar Medine'de yetisir. Hacılar, yakınlarına ikram edeceği hurmaları buradaki çarşılardan alarak ülkelerine dönüş yoluna koyulur.

Kâbe örtüsü, arefe günü değiştiriliyor

Allah'ın evi Kâbe'nin örtüsü her yıl Kurban Bayramı arefesinde değiştirilir. Kâbe-i Şerif Örtü Fabrikası'nda, özel eğitimli 600 Mekkeli usta tarafından 8 aylık bir çalışma sonucu dokunur. El tezgâhlarında, saf ipekten dokunan altın işlemeli örtü, 16 parçadan oluşur. Üzerine kelime-i tevhid, Allah'ın isimleri ve Kur'an ayetleri işlenir. Yıpranma ihtimaline karşı yedeği de yapılan örtü, hacıların Arafat'ta toplandığı gün yenilenir. Böylece Kâbe, hacıları bayramlığıyla karşılamış olur.

Tövbe kapısı

Kâbe'nin içinde Rükn-i Iraki köşesinden dama çıkmaya yarayan 48 basamaklı merdiven vardır. Merdivene altın kaplamalı 'tövbe kapısı'ndan girilir.

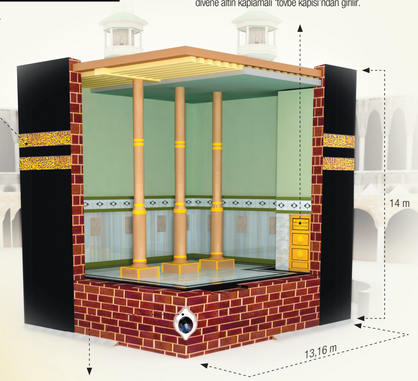

Peygamberin öptüğü taş: Hacerülesved

Hz. İbrahim'in tavaf başlangıcına işaret olsun diye Kâbe'nin doğu köşesine yerleştirdiği siyah taş. Yerden 1,5 metre yüksektedir. Gümüş mahfaza ile kaplıdır. Hacerülesved'i öpmek Kâbe'yi yapan ilk eli öpmek anlamını taşır.

Yeryüzünün en muhteşem odası

Kâbe'nin içi dört duvarla cevrili oda görünümündedir. Ortasında ağaçtan üç direk bulunur. Kaplamayla sağlamlaştırılan direkler Hannan, Mennan ve Deyyan diye isimlendirilir. Devlet başkanlarının hediye ettiği kandillerin asıldığı tavanı ve duvarları mermer kaplamadır. Duvarlarında Kâbe'ye hizmet etmiş halife ve sultanlara ait kitabeler yer alır. Batı duvarına konulan seccade şeklindeki mermer 'Hz. Peygamber'in kıblesi' olarak anılır. Tavanla çatı arasında 1,5 metre metre açıklık vardır.

1 HAVAALANINDA İHRAMA GİRİLİR

Hazırlıkları aylar öncesinden başlayan bu manevî yolculuğun ilk adımı ihram. 'İhram', normal zamanlarda yapılması meşru olan davranışların belirli bir süre yasaklanmasıdır. 'İhrama girmek' de tüm makam, mevki ve imtiyazlardan soyunmayı temsil eden dikişsiz, iki parça kumaşa bürünmektir. Kutsal yolculukta ilk durağı Medine olanlar, ihrama daha sonra girer ancak doğrudan Mekke'ye gidecekler, havalimanında ihramını giyinir. Temettü haccı yapacaksa umre yapmaya niyet eder. İki rekât namaz kılar. Telbiye getirmeye başlar. Artık umre bitene kadar ihramlıdır. Yani kavga, dövüş yasaktır. Hiçbir varlığın canına kıyamaz. Saç telleri, tırnaklar dahil bedenin hiçbir yerine müdahale edemez. Baş açık ve yalınayak olmayı gerektiren ihram yasakları kişiye aciziyetini öğretir. İhrama giren kimse, dünyasını sırtından atıp gösterişsiz, iddiasız huzura anasından doğduğu gibi varır. Tek statüsü vardır: Kulluk.

2 NİYETLE TELBİYE BAŞLAR

"Lebbeyk Allhümme lebbeyk…"

Yüzyıllardır milyonlarca insanın yüreğinden kopup gelen bu İlahi söz, "Buyur Allah'ım buyur. Buyur ki Senin ortağın yok, emrine âmâdeyim buyur!" demektir. İhrama girildiğinde, "Allah'ım umre yapmak istiyorum. Bunu kolaylaştır ve kabul eyle." diye niyet edilir ve sonra telbiye getirilir. Telbiye, Allah'ın Hz. İbrahim aracılığıyla yaptığı davete icabet edildiğinin işaretidir. Bu duyuruyu erkekler yüksek, bayanlar ise alçak sesle yolculuk boyunca, dağda, ovada, biriyle karşılaşıp ayrıldığında yanı fırsat buldukça söyler. İhram ve telbiye ile havalimanında başlayan yolculuğun Mescid-i Haram'dan önceki ilk durağı Cidde'dir. Harem sınırları içindeki Cidde'de pasaport işlemleri tamamlanan ziyaretçiler, yaklaşık 1 saatlik seyahatten sonra Mekke'ye varır.

3 HAK İHLALİNE YASAK BÖLGE: HAREM

Mekke cevresinde ihrama girmek için belirlenmiş noktalara 'mikat' denir. Mikat noktaları dışından hacca gelenler, bu sınırları ihramsız geçemez. Doğrudan Mekke'ye gidecekler, uçaklar doğrudan Cidde'ye indiği ve Cidde de mikat sınırları içinde olduğu için havalimanında ihrama girer. Hacdan önce Medine'ye gidenler ise Mekke'ye 450 kilometre uzaklıktaki Zulhuleyfe'de ihrama bürünür. Ve Harem… Her türlü kötülüğe ve hak ihlaline yasak bölge. İnsanlık destanının yazılmaya başladığı 25 kilometrekarelik alan. Merkezinde Kâbe… İnsanlar için kurulan ilk mabet. Hz. Âdem, Havva'sına ve yitirdiği cennetine bu bölgede kavuştu. Üç semavi dinin atası Hz. İbrahim, onun aziz hatırası Hz. Hacer ve İsmail bu coğrafyada rollerini oynadı. Son Peygamber, insanlığa ebedi mesajını bu bölgede almaya ve yaymaya başladı. Burası O'nun evi. Ev sahibi Allah, ev halkı ise insanlar! Buraya sığınan her insan, Allah'ın misafiri. Misafire hakaret, hane sahibine hakaret sayılır. Haremin taşı toprağı, ona verilen hürmetten nasibini almıştır. Bu yüzden taşını toprağını dışarıya taşımak yasaktır. Mescid-i Haram, yeryüzündeki tüm mescitlerden üstündür. Burada kılınan namaz diğerlerinden yüzbin kat fazileti vardır. Hacı adayı ayağını kutlu mabede bastıktan sonra niyet ettiği umrenin tavafını yapmaya başlar.

4 TAVAFLA KÂİNATIN RİTMİ YAKALANIYOR

Mescid-i Haram'ın ortasında bir sabit nokta Kâbe. Ondan başka her şey onun etrafında kıvrım kıvrım hareket halinde. Burada kadın erkek, patron işçi, ben sen yok. Varlığın İlahi korosuna katılan milyonlarca insan var. Tavaf, atomdan gezegene kâinatın ortak hareketidir. 'Tavaf', Hacerülesved köşesinden başlayarak Kâbe'nin etrafında yedi defa dönmektir. Her 360 derecelik bir dönüşe 'şavt' denir. Yedi şavt bir tavaftır. Hacerülesved hizasına gelindiğinde tavaf için niyet edilir. Eller, içleri Kâbe'ye bakacak şekilde kaldırılıp selamlanır. Sonra Kâbe sola alınarak tavafa başlanır. Tavafın, 'hatım'ın dışından yapılması gerekir. Tavaf esnasında dua edilir, tekbir getirilir. Kur'an okunabilir. Tekrar Hacerülesved köşesine varılınca ilk şavt tamamlanmış olur. Diğer savtlar da aynı şekilde yapılır. Sonra Harem-i Şerif'in uygun bir yerinde iki rekât tavaf namazı kılınır. Namazdan sonra dua edilir ve zemzem içilir. Hacerülesved tekrar selamlanır ve sa'y yapmak üzere Safa tepesine gidilir.

5 HZ. HACER'İN TELAŞI: SA'Y

Sa'y telaştır. Belirli bir hedefe ulaşmak için kişinin var gücünü harcamasıdır. Hz. Hacer'in kucağındaki bebeği Hz. İsmail için su ararken iki tepe arasında koşması hatırasına dayanır. Zenci bir cariye olan Hacer'in insanlığa verdiği soylu bir derstir. Onun sa'yini kabul eden Allah, tüm müminlere onu örnek göstermiş ve taklit ettirmiştir. Kâbe'nin doğu tarafındaki Safa tepesinden başlayarak Merve'ye kadar olan 400 metre uzunluğundaki yolu 7 kere yürümedir. Safa'dan dört gidiş, Merve'den üç dönüş yapılır. Her bir gidişe 'şavt' denir. Sa'y esnasında herkes içinden geldiği şekilde dua eder. Yeşil ışıklı direklerin arasında, erkekler koşar adımlarla yürür. Merve'ye varınca bir şavt tamamlanmış olur. Diğerleri de aynı şekilde yapılır. Yedinci şavt tamamlandıktan sonra Merve'de Kâbe'ye dönülerek dua edilir. Ardından zemzemin başına gidilerek kana kana içilir. Hz. Hacer'in su bulma sevinci paylaşılır. Bundan sonra erkekler saçlarının en az dörtte birini, hanımlar ise bir boğumunu keserek ihramdan çıkar. Umre artık bitmiştir. Arefe gününe kadar günlük kıyafetler giyilir.

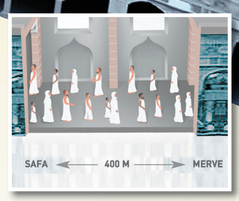

10 HAC İÇİN İLAHİ TEŞEKKÜR: KURBAN

İhramdan çıkmak için son dönemeç. Kurban, hac vazifesini yerine getirebilme sevinciyle Allah'a teşekkür etmedir. Hac kurbanı, Harem sınırları içerisinde, bayramın birinci günü tan yerinin ağarmasından itibaren kesilir. Bayramın üçüncü günü güneşin batmasıyla son bulur. Bu görev, vekâleten başkasına da devredilebilir. Kurbanın etinden sahibi dahil herkes yiyebilir. Artık bıraz olup ihramdan çıkma vaktidir. Erkekler saçlarını dipten kazıtır veya kısaltır, kadınlar ise saçlarının ucundan bir miktar keser. Böylece hac ihramından çıkışın ilk aşaması gerçekleşir. Kur'an'ın kelimelerle ifade ettiği mesajı hareketler anlatan hac ibadetini yerine getiren hacı en son bayramın birinci günü bitmeden 'ziyaret tavafı'nı ve sa'yini yapar. Ayrılığın hüznü içinde Kâbe'ye veda eder. Ve kutsal yolculuğun sonunda 'hacı' unvanını alır. Hz. Peygamber'in ifadesiyle artık o 'annesinden doğmuş gibidir'. Şimdi sıra bu sevinci Peygamber Efendimiz ile paylaşmaya gelmiştir.

9 NEFSİ MAĞLUP ETMEK İÇİN ŞEYTAN TAŞLANIYOR

Şeytan taşlama, kötülükleri, haksızlıkları, zulmü ve zorbalığı protestodur. Mina'da baş şeytan İblis ve yönetimindeki küçük ve orta şeytanın sembollerini taşlamak, Hz. Âdem ve Hz. İbrahim'in izlerini taşır. İlahi hikmet gereği iman aleyhinde çalışan şer güçlere karşı düşmanlığı göstermeyi ve galip gelmeyi temsil eder. Bayramın birinci günü 'büyük şeytan'a 7, ikinci, üçüncü ve dördüncü günleri ise her üç şeytana yedişerden 21'er taş atılır. Taşlama küçükten büyüğe doğru yapılır. Ancak, Mina'da kalınmadığı takdirde dördüncü günü taş atılması gerekmez. Hac ibadetinin sonuna yaklaşan hacı, bu hareketiyle şeytana, onun yoluna uyanlara tepkisini göstermiş ve kendisinin de asla şeytana uymayacağını ortaya koymuş olur. Sıra Hz. İsmail'in aziz hatırasının yâd edildiği kurbandadır.

8 BAYRAMIN KARŞILANDIĞI YER: MİNA

Nihayet bayram… Zilhiccenin onuncu yani Kurban Bayramı günü. En uzun ve son vakfe için insan seli halinde Mina'ya gelinir. Mina, Müzdelife ile Mekke arasında kalan geniş bölgeye verilen addır. Cemerat ismiyle bilinen şeytan taşlama yerleri, hac kurbanlarının kesildiği mezbahaneler ve sevgili Peygamberimiz'in Mina günlerini geçirdiği mekâna yapılan Mescidü'l-Hayf buradadır. Haccın vaciplerinden olan ve üç gün devam eden şeytan taşlama burada yerine getirilir. Arafat'ta yüreğini, Müzdelife'de aklını bulan, dostunu düşmanını tanıyan mümin, Mina'da şeytana karşı ateşkesi olmayan bir mücadeleye başlar. Şeytan, insanı Allah'a doğru yürüyüsünden alıkoyan her şeydir. Yol boyunca telbiye ve tekbirlere devam edilerek Mina'da kalınacak çadırlara gelinir. Daha sonra izdihamın olmadığı uygun bir zamanda 'büyük şeytan'ı (Akabe Cemresi) taşlamak üzere 'cemarat' mahalline gidilir.

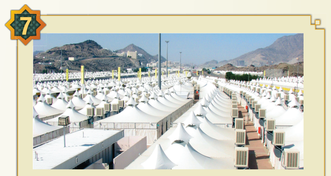

7 İKİNCİ KIYAM: MÜZDELİFE

Vakit artık akşamdır. Arafat'tan sonra ikinci kez kıyama durulacak yerdir Müzdelife. Şeytan taşlama yeri Mina ile Arafat arasında bulunan 12 kilometrelik alandır. Bayram gecesi burada geçirilir. Yatsı vaktı girdikten sonra akşam ve yatsı namazı birleştirilerek kılınır. Selamdan sonra tesrik tekbiri getirilmeye başlanır. Vakfe yapılacak zamana kadar ibadetle meşgul olunur. Bayramın ilk günü şeytan taşlamada kullanılacak nohuttan büyük, fındıktan küçük 7 taş buradan toplanır. Bayramın ikinci, üçüncü ve dördüncü günü de küçük, orta ve büyük şeytana atılacak toplam 63 taşı da yine buradan temin etmek sünnettir. Arafat'tan gelip geceyi burada geçiren ve iman kuşanan müminler, Müzdeliafe vakfesini yaptıktan sonra sabahın ilk ışıklarıyla Mina'ya yönelir.

6 ARAFAT'TA MAHŞERİN PROVASI

'Hac Arafat'tır…' Arefe yanı zilhiccenin dokuzuncu günü hac başlar. Yeniden ihrama girilir ve Arafat ovasına sefere çıkılır. Arafat, mahşerin provasıdır. Dünyanın dört bir yanından gelen Müslümanlar, haccın en önemli farzı olan 'Arafat vakfesi' için toplanır ve güneş batıncaya kadar burada ibadet eder. Arafat'ta öğle ve ikindi namazları birleştirilerek kılındıktan sonra ayağa kalkılarak kıbleye karşı dönülür. Tövbe ve dua edilir. Vakfe, 'durus' demektir. Herkesin kendi durusunu kontrol etmesidir. Yani nerede, neye karşı, nasıl; imanın mı yoksa şeytanın mı tarafında duruluğunun hesabının yapıldığı yerdir. Sevgili Peygamberimiz, "Hac Arafat'tır ve Arafat'ın her tarafı vakfe yeridir." buyurmuştur. Duaların en hayırlısı burada yapılır. Arafat, her renk ve kültürden mümlinlerin Yaratan'a kulluktan yana tavır koyduğu toplanma yeridir. 14 kilometrekarelik bu sahanın batısında Hz. Peygamber'in Veda Haccı'nda konakladığı yere yapılan Nemire Mescidi, doğusunda ise Rahmet Tepesi vardır. Cebrail Aleyhisselam Hz. İbrahim'e haccın nasıl yapılacağını burada öğretmiştir. Güneşin batmasıyla birlikte Arafat'tan Müzdelife'ye doğru hareket başlar.